Zbirka odločb sodne prakse

SKLEPNI PREDLOGI GENERALNEGA PRAVOBRANILCA
PAOLA MENGOZZIJA,
predstavljeni 17. marca 2015 [1]

Zadeva C-127/14

Andrejs Surmačs
proti
Finanšu un kapitāla tirgus komisija
(Predlog za sprejetje predhodne odločbe,

ki ga je vložilo Augstākā tiesa (Latvija))

„Direktiva 94/19/ES — Sistem zajamčenih vlog — Izvzetje nekaterih vlagateljev iz zajamčenih vlog — Točka 7 Priloge I k Direktivi 94/19/ES — Pojma ‚član uprave' in ‚član vodstva' — Pomemben vpliv"

1. S tem predlogom za sprejetje predhodne odločbe je Augstākā tiesa, vrhovno sodišče Republike Latvije, Sodišču predložilo tri vprašanja za predhodno odločanje glede razlage Direktive 94/19/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 30. maja 1994 o sistemih zajamčenih vlog, [2] zlasti točke 7 njene Priloge I.

2. Namen navedene direktive, ki je bila pred kratkim prenovljena z Direktivo 2014/49/EU, [3] ki je določila njeno postopno razveljavitev, [4] je bil zagotoviti skladen najmanjši možni obseg zajamčenih bančnih vlog v primeru njihove nerazpoložljivosti zaradi kriznega položaja kreditne institucije. Direktiva 94/19 je v okviru take ureditve v točki 7 svoje Priloge I za države članice določala možnost, da se iz jamstev izvzamejo vloge, med drugim, članov uprave in vodstva zadevne kreditne institucije.

3. Vprašanja za predhodno odločanje, predložena v obravnavani zadevi, so se zastavila v okviru spora med A. Surmačsem in Finanšu un kapitāla tirgus komisija (komisija za finančne in kapitalske trge; v nadaljevanju: FKTK) v zvezi z njeno odločitvijo, da iz jamstva izvzame vloge A. Surmačsa, ki je bil podpredsednik v latvijski banki, ki je šla v stečaj. Navedena vprašanja v bistvu zadevajo razlago pojmov „član uprave" in „član vodstva". Čeprav nova zakonodaja iz Direktive 2014/49 za države članice ne vključuje več možnosti, da iz zajamčenih vlog izvzamejo navedeni skupini oseb, je razlaga navedenih pojmov vseeno sistematično pomembna, saj zakonodaja o zajamčenih bančnih vlogah zdaj spada v okvir enotnih pravil za finančne storitve (single Rulebook) in je eden od elementov Evropske bančne unije. [5]

1 — Jezik izvirnika: italijanščina.

2 — UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 6, zvezek 2 str. 252.

3 — Direktiva 2014/49/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 16. aprila 2014 o sistemih jamstva za vloge (UL L 173, str. 149).

4 — Glej zlasti člena 20 in 21 Direktive 2014/49.

5 — Celovita in podrobna enotna pravila za finančne storitve (Single Rulebook), katerih del je zakonodaja o zajamčenih bančnih vlogah, zdaj zajeta v Direktivi 2014/49, so dejansko eden od treh stebrov Evropske bančne unije skupaj z enotnim mehanizmom nadzora (Single Supervisory Mechanism) in enotnim mehanizmom za reševanje (Single Resolution Mechanism). V zvezi s tem glej uvodni izjavi 11 in 12 Uredbe Sveta (EU) št. 1024/2013 z dne 15. oktobra 2013 o prenosu posebnih nalog, ki se nanašajo na politike bonitetnega nadzora kreditnih institucij, na Evropsko centralno banko (UL L 287, str. 63).

I – **Pravni okvir**

A – *Pravo Unije*

4. Iz prve in druge uvodne izjave Direktive 94/19 izhaja, da je bil njen namen z vzpostavitvijo sistema zajamčenih bančnih vlog v vseh državah članicah in uskladitvijo veljavnih jamstev, izhajajoč iz minimalnega zneska, pospeševati usklajeni razvoj dejavnosti kreditnih institucij v Uniji z odpravo vseh omejitev pravice do ustanavljanja in svobode opravljanja storitev ter hkrati povečati trdnost bančnega sistema in zaščito varčevalcev. [6]

5. V zvezi s člen 3 Direktive 94/19 določa, da vsaka država članica na svojem ozemlju zagotovi vzpostavitev in uradno priznanje enega ali več sistemov zajamčenih vlog. V skladu s členom 7(1) in (1a) iste direktive države članice zagotovijo, da je v primeru nerazpoložljivosti vlog potrebno kritje celotnih vlog istega vlagatelja do 100.000 EUR. [7]

6. Sistem zajamčenih vlog, vzpostavljen z Direktivo 94/19, ima nekatere izjeme. To je razvidno že iz šestnajste uvodne izjave, v kateri je po eni strani navedeno, da minimalni obseg jamstva, predpisan v tej direktivi, vključuje čim več vlog v interesu zaščite potrošnika, po drugi strani pa določa, da ne bi bilo primerno predpisati ravni zaščite, ki bi v nekaterih primerih lahko pospeševala nesolidno vodenje kreditnih institucij.

7. Poleg tega je v osemnajsti uvodni izjavi navedene direktive navedeno, da „ker država članica lahko meni, da nekatere skupine vlog ali vlagateljev, ki jih mora izrecno navesti, ne potrebujejo posebne zaščite, mora imeti možnost, da jih izvzame iz jamstev, ki jih ponujajo sistemi zajamčenih vlog“.

8. S tega vidika po eni strani člen 2 Direktive 94/19 izključuje nekatere vloge iz kakršnega koli vračila prek jamstvenih sistemov [8] in po drugi strani odstavek 2 člena 7 navedene direktive državam članicam daje možnost, da določijo, da so nekateri vlagatelji ali vloge izvzete iz tega jamstva.

9. Seznam izjem iz člena 7(2) Direktive 94/19 je naveden v njeni Prilogi I. V skladu s točko 7 navedene priloge I je mogoče iz jamstva izvzeti „[v]loge članov uprave […], vodstva, članov z osebnim jamstvom, lastnikov najmanj 5 % kapitala kreditne institucije, oseb, odgovornih za opravljanje zakonsko predpisane revizije računovodskih listin kreditne institucije, in vlagateljev s podobnim statusom [podobnimi nalogami] v druge družbe iste skupine“.

10. Direktiva 2013/36/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. junija 2013 o dostopu do dejavnosti kreditnih institucij in bonitetnem nadzoru kreditnih institucij in investicijskih podjetij, spremembi Direktive 2002/87/ES in razveljavitvi direktiv 2006/48/ES in 2006/49/ES [9] v členu 3(1) vsebuje naslednje opredelitve:

„(7) ‚upravljalni organ‘ pomeni organ ali organe institucije, ki so imenovani v skladu z nacionalnim pravom, ki so pooblaščeni za določitev strategije, ciljev in splošne usmeritve institucije ter ki nadzorujejo in spremljajo sprejemanje odločitev v zvezi z vodenjem, in vključuje osebe, ki dejansko vodijo posle institucije;

6 — Glej sodbo Nemčija/Parlament in Svet (C-233/94 EU:C:1997:231, točka 13) in tudi str. 2 pojasnil k predlogu Direktive Sveta o sistemih zajamčenih vlog (COM(92) 188 final, UL C 163, str. 6).

7 — Člen 7 je bil tako spremenjen s členom 1(3) Direktive 2009/14/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. marca 2009 o spremembah Direktive 94/19/ES o sistemih zajamčenih vlog glede stopnje kritja in rokov za izplačilo (UL L 68, str. 3).

8 — Gre, natančneje za vloge drugih kreditnih institucij v svojem imenu in za svoj račun, vloge, ki spadajo pod opredelitev „lastna sredstva“, in vloge, povezane s transakcijami, na podlagi katerih so bile osebe v kazenskem postopku obsojene zaradi pranja denarja.

9 — UL L 176, str. 338.

(8) ‚upravljalni organ v nadzorni funkciji' pomeni upravljalni organ v vlogi spremljanja in nadzora nad sprejemanjem odločitev v zvezi z upravljanjem;

(9) ‚višje vodstvo' pomeni fizične osebe, ki v instituciji opravljajo izvršilne funkcije in so odgovorne upravljalnemu organu za vsakodnevno upravljanje institucije;

[…]".

11. Smernice o ocenjevanju primernosti članov organov vodenja ali nadzora in nosilcev ključnih funkcij, ki jih je sprejel Evropski bančni organ [10] v skladu s členom 16 Uredbe (EU) št. 1093/2010 [11] (v nadaljevanju: Smernice Evropskega bančnega organa) v naslovu I(2) vsebujejo te opredelitve:

„(a) ‚organ vodenja ali nadzora' je upravljalni organ (ali organi) kreditne institucije, ki opravlja nadzorne in vodstvene funkcije, ima najvišja pooblastila za odločanje ter je pristojen za določanje strategije, ciljev in splošnih usmeritev kreditne institucije;

(b) ‚nadzorna funkcija organov vodenja ali nadzora' [organ strateškega vodenja in nadzora] je organ vodenja ali nadzora, ki opravlja nadzorno funkcijo ter ki nadzoruje in spremlja sprejemanje vodstvenih odločitev;

(c) ‚član' je predlagani ali imenovani član organov vodenja ali nadzora;

(d) ‚nosilci ključnih funkcij' so tisti zaposleni, ki imajo zaradi svojih funkcij pomemben vpliv na usmeritev kreditne institucije, vendar niso člani organov vodenja ali nadzora. Nosilci ključnih funkcij lahko vključujejo vodje pomembnih poslovnih področij, podružnic v EGP, podrejenih družb v tretjih državah ter podpornih in notranjih kontrolnih funkcij".

B – *Nacionalno pravo*

12. Latvijski sistem zajamčenih vlog ureja Noguldījumu garantiju likums (latvijski zakon o zajamčenih vlogah), s katerim je v latvijski pravni sistem prenesena Direktiva 94/19/ES.

13. Člen 3(1) navedenega zakona določa višino zajamčene odškodnine pri depozitni instituciji, ki je enaka višini zajamčene vloge, pri čemer je zgornja meja 100.000 EUR.

14. V členu 17 navedenega zakona pa so našteti primeri izjem od plačila zajamčene odškodnine. V skladu z odstavkom 4 navedenega člena v različici, ki velja od 19. junija 2009, se zajamčena odškodnina ne izplača za „vloge delničarjev depozitne institucije, ki imajo v tej velik delež, članov ali predsednika nadzornega sveta ali upravnega odbora, direktorja službe za notranjo revizijo, revizorja institucije in drugih uslužbencev depozitne institucije, ki izvajajo načrtovanje, upravljanje in nadzor dejavnosti te institucije ter ki so zanjo odgovorni."

II – **Dejansko stanje, nacionalni postopek in vprašanja za predhodno odločanje**

15. Predlog predložitvenega sodišča za sprejetje predhodne odločbe spada na področje spora, ki je nastal po stečaju latvijske banke Latvijas Krājbanka. FKTK je s sklepom z dne 21. novembra 2011 razglasila prekinitev opravljanja finančnih storitev banke Latvijas Krājbanka ter razrešitev članov nadzornega sveta in upravnega odbora.

10 — EBA/GL/2012/06 z dne 22. novembra 2012 (https://www.eba.europa.eu/documents/10180/106695/EBA_2012_00220000_SL_COR.pdf).

11 — Uredba (EU) št. 1093/2010 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 24. novembra 2010 o ustanovitvi Evropskega nadzornega organa (Evropski bančni organ) in o spremembi Sklepa št. 716/2009/ES ter razveljavitvi Sklepa Komisije 2009/78/ES (UL L 331, str. 12).

16. Tedaj je A. Surmačs, tožeča stranka pred predložitvenim sodiščem, v navedeni banki zasedala delovno mesto podpredsednika za vprašanja mednarodnega in finančnega prava. FKTK je zato s sklepom z dne 5. januarja 2012 v skladu s členom 17(4) latvijskega zakona o zajamčenih vlogah, A. Surmačsu zavrnila izplačilo zajamčene odškodnine, ker je bil uslužbenec depozitne institucije, ki je načrtoval, upravljal in nadziral dejavnost navedene institucije.

17. A.Surmačs je navedeni sklep FKTK izpodbijal pri Administratīvā apgabaltiesa (regionalno upravno sodišče), pri čemer je trdil, da je bilo delovno mesto, ki ga je zasedal, dejansko samo častna funkcija brez možnosti kakršnega koli odločanja, in zato navedenemu sodišču predlagal, naj FKTK naloži, naj ga prizna za osebo, upravičeno do zajamčene odškodnine.

18. Toda Administratīvā apgabaltiesa je s sodbo z dne 24. januarja 2013 zavrnilo tožbo A. Surmačsa. Navedeno sodišče je na prvem mestu trdilo, da je treba glede na pomen naziva „podpredsednik“ v latvijščini osebo, ki ima tako funkcijo, šteti za enega od vodstvenih uslužbencev. To naj bi v obravnavanem primeru dokazovala okoliščina, da je bil A. Surmačs neposredno podrejen nosilcu najvišje funkcije znotraj kreditne institucije, in sicer predsedniku upravnega odbora. Na drugem mestu je Administratīvā apgabaltiesa poudarilo, da je v klasifikaciji poklicev iz kodeksa poklicev delovno mesto A. Surmačsa vključeno v skupino „Generalni direktorji in vodilni v podjetjih“, med njihovimi glavnimi nalogami pa naj bi bili določitev in oblikovanje glavnih usmeritev dejavnosti podjetja ter načrtovanje, upravljanje in usklajevanje navedene dejavnosti. Na tretjem mestu je navedeno sodišče poudarilo, da je bilo na podlagi odgovornosti, navedenih v opisu nalog delovnega mesta, ki ga je zasedal A. Surmačs, mogoče sklepati, da so njegove naloge zajemale vodenje in organizacijo dejavnosti kreditne institucije v zvezi z njenimi mednarodnimi transakcijami in z drugimi, za navedeno institucijo pomembnimi finančnimi transakcijami.[12] Zato je Administratīvā apgabaltiesa, čeprav delovno mesto Surmačsa ni bilo vključeno na seznam delovnih mest, ki so vključevala pooblastilo za podpisovanje dokumentov, vseeno menilo, da je v skladu s pristojnostmi, povezanimi s takim delovnim mestom, lahko nedvomno vplival na dejavnost kreditne institucije.

19. A. Surmačs je zoper sodbo Administratīvā apgabaltiesa vložil kasacijsko pritožbo, v kateri je trdil, da prvostopenjsko sodišče ni preučilo bistvene vsebine obveznosti in odgovornosti v okviru njegove funkcije in da je uporabilo navedeni latvijski zakon, ne da bi upoštevalo Direktivo 94/19, zlasti točko 7 Priloge I k tej direktivi. Predložitveno sodišče trdi, da navedena tožba poraja nekatere dvome o razlagi Direktive 94/19.

20. Predložitveno sodišče se, na prvem mestu, sprašuje, ali je treba seznam oseb, ki so povezane z navedeno institucijo in jim je v skladu s točko 7 Priloge I k Direktivi 94/19 mogoče odreči izplačilo zajamčene odškodnine, razlagati kot izčrpen.

21. Na drugem mestu se predložitveno sodišče sprašuje, ali je izvzetje iz izplačila zajamčene odškodnine, navedeno v točki 7 Priloge I k Direktivi 94/19, dopustno samo za osebe, odgovorne za dejavnosti kreditne institucije v celoti, ali pa tudi za osebe, katerih odgovornost je omejena na posamezno funkcijo ali posamezno vejo dejavnosti depozitne institucije. V drugem primeru bi bilo potem po navedbah predložitvenega sodišča treba še pojasniti, ali je treba upoštevati vsebino navedene veje dejavnosti ali funkcije navedene osebe, saj naj bi bilo glede na namen zadevne določbe izplačilo zajamčene odškodnine mogoče odreči samo osebam, ki lahko s svojimi dejanji bistveno vplivajo na izide dejavnosti kreditne institucije in posledično spodbujajo ali povzročajo nerazpoložljivost vlog.

12 — Natančneje, v tem opisu je bilo navedeno, da so bile glavne odgovornosti za delovno mesto podpredsednika: načrtovanje, usklajevanje in nadzor pravne pomoči v zvezi s finančnopravnimi in mednarodnimi transakcijami banke; organizacija, upravljanje in vzpostavitev pravnih jamstev za mednarodnofinančne transakcije banke; organizacija, upravljanje in vzpostavitev pravnih jamstev za druge pomembne finančne transakcije banke; vzpostavitev pravnih jamstev za nove finančne produkte banke; svetovanje nadzornemu svetu in upravnemu odboru banke na področju finančnega prava ter predložitev ustreznih mnenj; priprava pravnih mnenj o posebej zapletenih pravnih vprašanjih.

22. Na tretjem mestu je za uporabo navedene izjeme za osebe, navedene v točki 7 Priloge I k Direktivi 94/19, po mnenju predložitvenega sodišča bistveno pojasniti, ali mora biti uslužbenec v celoti odgovoren za področje, ki mu je dodeljeno, ali pa zadostuje, da ima samo možnost večjega ali manjšega vplivanja na usmeritev navedenega sektorja. V drugem primeru bi bilo treba določiti merila, na podlagi katerih je mogoče ugotoviti, da je vpliv uslužbenca na dejavnost kreditne institucije dovolj velik, da ga je mogoče obravnavati kot „člana vodstva“ v smislu navedene določbe, in ali so v zvezi s tem upoštevne samo obveznosti in pravice v okviru delovnega mesta, ki ga je zasedal navedeni uslužbenec, kot so navedena v opisu njegovega delovnega mesta, ali je mogoče glede na vse okoliščine obravnavanega primera upoštevati tudi dejanski – tudi neformalen – vpliv, ki ga je zadevni uslužbenec izvajal na dejavnost zadevne kreditne institucije.

23. Glede na navedene premisleke je predložitveno sodišče prekinilo postopek v glavni stvari in Sodišču predložilo ta tri vprašanja za predhodno odločanje:

„1. Ali je točko 7 Priloge I k Direktivi 94/19/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 30. maja 1994 o sistemih zajamčenih vlog treba razlagati tako, da je naštevanje – ki ga podaja glede oseb, ki jih je treba šteti za povezane z zadevno kreditno institucijo in ki jim je treba odreči pravico do zajamčene odškodnine – izčrpno?

2. Ali se lahko za člana vodstva kreditne institucije ali za katero od drugih oseb, navedenih v točki 7 Priloge I k Direktivi 94/19, šteje oseba, ki je v skladu z opisom svojega delovnega mesta pooblaščena za načrtovanje, usklajevanje in nadziranje veje dejavnosti kreditne institucije ali izvajanje funkcije, ne pa dejavnosti kreditne institucije v celoti in ki ni pooblaščena za dajanje ukazov ali sprejemanje odločitev, ki zadevajo druge osebe? Ali je treba upoštevati vsebino navedene veje dejavnosti kreditne institucije oziroma navedene funkcije?

3. Ali je točko 7 Priloge I k Direktivi 94/19 treba razlagati tako, da država članica lahko plačilo zajamčene vloge odreče osebi, ki je v skladu s pravicami in obveznostmi delovnega mesta, ki jih določa opis tega delovnega mesta, sicer ni mogoče šteti za člana vodstva, ima pa dejansko velik vpliv na odločitve članov vodstva navedene institucije ali na osebe, ki so za to institucijo osebno odgovorne? Ali je v tem okviru upošteven vpliv, ki je zgolj neuraden in ki izhaja iz avtoritete, sposobnosti ali znanja osebe v zvezi z dejavnostjo kreditne institucije?“

III – **Postopek pred Sodiščem**

24. Predložitveni sklep je prispel v sodno tajništvo 18. marca 2014. A. Surmačs, latvijska vlada in Komisija so predložili stališča.

IV – **Pravna analiza**

A – *Prvo vprašanje za predhodno odločanje*

25. Predložitveno sodišče s prvim vprašanjem za predhodno odločanje v bistvu sprašuje, ali je seznam iz točke 7 Priloge I k Direktivi 94/19, v katerem so navedene nekatere skupine vlagateljev, za katere lahko države članice izvzamejo zajamčene vloge, če niso razpoložljive, izčrpen ali pa lahko države članice področje uporabe takih izjem razširijo na druge osebe, ki niso navedene na tem seznamu.

26. Po mojem mnenju več okoliščin podpira sprejetje omejevalnega pristopa v zvezi s seznamom vlagateljev iz točke 7 Priloge I k Direktivi 94/19.

27. Na prvem mestu je treba poudariti, kot izrecno izhaja iz pojasnil k predlogu direktive, ki ga je predstavila Komisija in na podlagi katerega je bila nato sprejeta Direktiva 94/19, da „je seznam iz Priloge I izčrpen in da bodo lahko države članice iz jamstva izvzele samo v njem navedene institucije in osebe, vsako drugo izvzetje pa bi bilo v nasprotju z Direktivo“. [13]

28. Na drugem mestu je treba člen 7(2) Direktive 94/19 in njeno Prilogo I, na katero napotuje navedena določba, razlagati z vidika osemnajste uvodne izjave, na katero je bilo opozorjeno v točki 7 teh sklepnih predlogov in ki se nedvomno nanaša na izjeme iz navedene določbe. Iz navedene uvodne izjave izhaja, da države članice lahko izvzamejo iz jamstev, ki jih ponujajo sistemi zajamčenih vlog, nekatere skupine vlog ali vlagateljev, ki jih morajo *izrecno navesti*.

29. V navedeni uvodni izjavi pa ni izrecno navedeno, da je seznam vlog in vlagateljev iz Priloge I k Direktivi 94/19 izčrpen. Vendar je treba na podlagi tega, da morajo ti biti „izrecno navedeni“, sklepati, da morajo države članice, če se odločijo za izvzetje nekaterih skupin vlog ali vlagateljev iz uveljavljanja jamstva, v notranji zakonodaji navesti skupine vlog in vlagateljev, za katere se izčrpno uporablja navedena izjema. [14] Tudi to, da je določena potrebna izčrpnost seznama izjem v nacionalni zakonodaji, s katero je bila prenesena Direktiva 94/19, po mojem mnenju jasno podpira razlago, da se države članice ne morejo oddaljiti od vrste vlog in vlagateljev, za katere direktiva določa možnost izvzetja iz jamstva, in ne morejo razširiti subjektivnega obsega navedenega izvzetja.

30. Na tretjem mestu je treba ugotoviti, da – kot je bilo že poudarjeno – Direktiva 94/19 določa, da je namen vzpostavitve enega ali več sistemov zajamčenih vlog v državah članicah dvojen, in sicer da se odpravijo vse omejitve pravice do ustanavljanja in svobode opravljanja storitev ter da se zaščitijo varčevalci in se zagotovi trdnost bančnega sistema.

31. Člen 7(2) Direktive 94/19 državam članicam daje možnost, da določijo, da so nekateri vlagatelji ali vloge, navedeni v Prilogi I k isti direktivi, izvzeti iz navedenega jamstva ali da se to zniža. Vendar je navedena določba glede na uvedbo zajamčenih vlog iz Direktive 94/19 določba o odstopanju. Drugače kakor njen člen 2, ki določa nekatere obvezne izjeme, člen 7(2) Direktive 94/19 državam članicam prepušča izbiro glede ustreznosti ali neustreznosti tega, da se vlagatelji iz Priloge I izvzamejo iz jamstva.

32. V skladu z merilom razlage, ki ga redno uporablja Sodišče v svoji ustaljeni sodni praksi, se torej izvzetja, odstopanja ali izjeme od splošnega načela ali pravila iz zakonodaje Unije razlagajo ozko. [15]

33. V skladu s tem merilom razlage – določba, ki državam članicam daje možnost, da določijo izvzetje ali znižanje jamstva, ki jih ponujajo sistemi zajamčenih vlog, je namreč določba o odstopanju glede na vzpostavitev navedenega sistema jamstva z navedeno direktivo – je treba navedeno določbo razlagati ozko.

34. Zato po mojem mnenju iz zgornjih premislekov izhaja, da je treba seznam vlagateljev iz točke 7 Priloge k Direktivi 94/19 razlagati tako, da države članice obsega odstopanja od zajamčenih vlog ne morejo razširiti na osebe, ki niso zajete med vrstami vlagateljev, navedenih na seznamu.

13 — Glej stran 18 pojasnil k predlogu direktive, navedene v opombi 6.

14 — Kadar bi lahko druge jezikovne različice osemnajste uvodne izjave vodile v drugačne razlage, razlaga osemnajste uvodne izjave, ki jo predlagam, po mojem mnenju zelo jasno izhaja iz razlage nemške različice Direktive 94/19, v kateri je izrecno navedeno, da skupine vlog in vlagateljev *morajo biti izrecno navedene* („ausdrücklich genannt werden müssen“), seveda v nacionalni zakonodaji, s katero je bila prenesena navedena direktiva. Nizozemska različica, v kateri je navedeno „in een limitatieve lijst vermelde“, potrjuje tako razlago.

15 — Glej v zvezi s tem sodbi Honyvem Informazioni Commerciali (C-465/04, EU:C:2006:199, točka 24) in Pfeiffer in drugi (C-397/01, EU:C:2004:584, točka 52 in navedena sodna praksa).

35. Vendar, kot bo bolj razvidno iz analize drugega in tretjega vprašanja za predhodno odločanje, so pojmi iz točke 7 Priloge I k Direktivi 94/19, in natančneje v zvezi s še nerešeno zadevo pred predložitvenim sodiščem pojma „član uprave“ in „član vodstva“, pojmi prava Unije, ki jih je treba razlagati funkcionalno. Vendar jih je treba uskladiti s pojmi, ki se uporabljajo v nacionalnem pravu posamezne države članice v poslovni praksi. V zvezi s tem se lahko iz jamstva izvzamejo osebe, ki zasedajo delovno mesto, katerega poimenovanje v nacionalnem pravu ali poslovni praksi se razlikuje od poimenovanj „član uprave“ ali „član vodstva“, če je mogoče za dejansko izvajane funkcije šteti, da spadajo v okvir opredelitve navedenih pojmov. Izvzetja iz jamstva pa ni mogoče razširiti na osebe, ki funkcionalno ne spadajo pod navedena pojma. Nacionalno sodišče mora opraviti analizo, da bi ugotovilo, ali oseba, ne glede na poimenovanje njene funkcije, spada na področje uporabe pojmov „član uprave“ ali „član vodstva“.

36. Oseba, ki v skladu z nacionalnim pravom ali poslovno prakso, ki je nacionalna ali značilna za zadevno kreditno institucijo, ima na primer, kot v še nerešeni zadevi pred predložitvenim sodiščem, funkcijo podpredsednika, torej lahko vsekakor spada na področje uporabe izvzetja iz varstva, kot je določeno z Direktivo 94/19, če je mogoče za njegovo delovno mesto funkcionalno šteti, da je zajeto v pojmih „član uprave“ ali „član vodstva“ v smislu navedene direktive.

37. Sklepno, na prvo vprašanje za predhodno odločanje, ki ga je postavilo Augstākā tiesa, je treba odgovoriti, da je seznam iz točke 7 Priloge I k Direktivi 94/19 izčrpen, tako da področja uporabe izvzetja iz zajamčenih vlog v nacionalnih zakonodajah ni mogoče razširiti na osebe, ki ne glede na poimenovanje njihovega delovnega mesta, funkcionalno ne spadajo pod pojme z navedenega seznama.

B – *Drugo in tretje vprašanje za predhodno odločanje*

38. Predložitveno sodišče z drugim in tretjim vprašanjem za predhodno odločanje, ki ju je po mojem mnenju mogoče obravnavati skupaj, v bistvu prosi Sodišče, naj pojasni, kakšni sta raven in obseg odgovornosti pri upravljanju kreditne institucije, ki ju mora imeti njeno višje vodstvo, da bi bilo mogoče njegove člane obravnavati kot osebe, za katere velja izvzetje iz zajamčenih vlog v skladu s točko 7 Priloge I k Direktivi 94/19. Predložitveno sodišče je postavilo več posameznih vprašanj, ki so po njegovem mnenju odločilna za rešitev še nerešene zadeve pred njim ter zadevajo objektivni obseg, raven in vsebino navedene odgovornosti, pa tudi način ugotavljanja take odgovornosti.

39. Najprej je treba poudariti, da predložitveno sodišče tega izrecno ne trdi, je pa iz besedila vprašanj za predhodno odločanje in spisa razvidno, da je treba obseg drugega in tretjega vprašanja za predhodno odločanje med različnimi skupinami vlagateljev iz točke 7 Priloge I k Direktivi 94/19 omejiti izključno na skupini „član uprave“ in „član vodstva“. Druge skupine vlagateljev, navedene v točki 7 Priloge I k Direktivi 94/19, namreč niso upoštevne za rešitev še nerešene zadeve pred predložitvenim sodiščem.

40. Niti v Prilogi I k Direktivi 94/19 niti v nobeni njeni drugi določbi torej nista opredeljena pojma „član uprave“ ali „član vodstva“. V teh okoliščinah je potrebna taka razlaga navedenih pojmov, ki omogoča pojasnitev njunega pomena in obsega.

41. V zvezi s tem je treba zlasti opozoriti, da je zakonodajalec Unije z Direktivo 94/19 z opiranjem na načelo minimalne uskladitve [16] nameraval uskladiti glavne vidike sistemov zajamčenih vlog, [17] med katerimi je sistem izvzetja iz jamstva za nekatere skupine vlagateljev, med katerimi so tisti, ki so navedeni v točki 7 Priloge I k navedeni direktivi.

16 — Glej uvodno izjavo 6 Direktive 2014/49.

17 — Glej deveto uvodno izjavo Direktive 94/19.

42. Poleg tega je treba opozoriti, da v skladu z ustaljeno sodno prakso Sodišča iz potrebe po zagotovitvi enotne uporabe prava Unije in iz načela enakosti izhaja, da je treba izraze iz določbe prava Unije, ki pri opredelitvi svojega pomena in obsega ne napotuje izrecno na pravo držav članic, običajno razlagati samostojno in enotno v celotni Uniji. [18]

43. Iz navedenih premislekov sledi, da imata pojma „član uprave“ in „član vodstva“ iz točke 7 Priloge I k Direktivi 94/19 samostojno razsežnost, ki je značilna za pravo Unije, in ne ustrezata nujno njunemu pomenu v nacionalnem pravu.

44. Pri razlagi pojmov prava Unije je treba v skladu z ustaljeno sodno prakso upoštevati ne samo besedilo določbe, v kateri so navedeni, ampak tudi njen kontekst in cilje zakonodaje, katere del so. [19] Tudi zgodovina sprejemanja določbe prava Unije je lahko vir informacij, ki so upoštevne za razlago te določbe. [20]

45. Kar zadeva, na prvem mestu, dobesedno razlago obeh zadevnih izrazov, je treba ugotoviti, da se v italijanščini beseda „član uprave“ („amministratore“) nanaša na pristojnost/funkcijo upravljanja in ga je mogoče v običajnem pravnem jeziku razumeti kot izraz, ki pomeni člana upravnega odbora neke družbe. Izraz „član vodstva“ („dirigente“) pa se nanaša na pristojnost/funkcijo vodenja in na splošno pomeni zaposlenega, ki v podjetju opravlja pretežno vodstvene naloge.

46. Vendar imata lahko izraza „član uprave“ in „član vodstva“ v različnih jezikih Unije različne pomenske odtenke. V zvezi s tem je latvijska vlada na primer v svojih stališčih opozorila, da ima izraz „član vodstva“, uporabljen v latvijski različici Direktive 94/19, to je „vadītājs“, širši obseg, kot ga imajo ustrezni izrazi, uporabljeni v angleški različici (manager) in francoski različici (dirigeants).

47. Iz navedenega po mojem mnenju brez potrebe po nadaljnji jezikovni analizi izhaja, da z dobesedno razlago obeh navedenih izrazov ni mogoče dobiti dokončnega odgovora glede njunega obsega. Zato je treba za določbo, ki vsebuje navedena pojma, uporabiti teleološko in sistematično razlago ter pri tem upoštevati zgodovino sprejemanja te določbe.

48. V zvezi s teleološko razlago zadevne določbe je iz osemnajste uvodne izjave razvidno, da je razlog, s katerim je mogoče utemeljiti možnost držav članic, da nekatere vlagatelje izvzamejo iz jamstva, ki ga ponujajo sistemi zajamčenih vlog, ta, da navedene vloge in vlagatelji ne potrebujejo posebne zaščite. Poleg tega je iz predloga Komisije, na podlagi katerega je bila nato sprejeta Direktiva 94/19, razvidno, da je določitev zadevnih izjem temeljila na ideji, da se zajamčene vloge ne dajo osebam, za katere bi bilo težko šteti, da potrebujejo zaščito, ker ne bi imele zadostnih pristojnosti ali informacij. [21]

49. Poleg tega tudi iz šestnajste uvodne izjave Direktive 94/19, navedene v točki 6 teh sklepnih predlogov, izhaja, da je zakonodajalec iz leta 1994 menil, da navedena direktiva ne bi smela predpisati minimalne ravni zaščite, ki bi v nekaterih primerih lahko pospeševala nesolidno vodenje kreditnih institucij. Kot je opozorila Komisija, je v navedeni uvodni izjavi poudarjeno, da je bilo morebitno izvzetje nekaterih skupin oseb, zlasti višjega vodstva kreditnih institucij, v okviru Direktive 94/19 povezano s ciljem preprečitve navzkrižij moralne narave. Temeljna ideja je bila, da bi lahko člani uprave ali vodstva kreditnih institucij, ki bi se lahko v primeru težav v zvezi z dejavnostjo banke zanašali na to, da bodo njihove vloge v vsakem primeru zaščitene, čeprav samo do omejenega zneska, napeljalo k sprejemanju bolj tveganih odločitev, ki bi zato utegnile škoditi kreditni instituciji. [22]

18 — Glej sodbo Deckmyn in Vrijheidsfonds (C-201/13, EU:C:2014:2132, točka 14 in navedena sodna praksa).

19 — Glej sodbo Circul Globus Bucureşti (C-283/10, EU:C:2011:772, točka 32). Glej v tem smislu tudi sodbi Partena (C-137/11, EU:C:2012:593, točka 56) in Koushkaki (C-84/12, EU:C:2013:862, točka 34 ter navedena sodna praksa).

20 — Glej sodbo Inuit Tapiriit Kanatami in drugi/Parlament in Svet (C-583/11 P, EU:C:2013:625, točka 50).

21 — Glej str. 18 pojasnil k predlogu direktive, navedenih v opombi 6.

22 — Glej v zvezi s tem tudi ugotovitve iz sodbe Sodišča EFTA z dne 28. Januarja 2013 v zadevi Nadzorni organ EFTA/Islandija (E-16/11, točka 167).

50. Toda v zvezi s tem moram pripomniti, da je zakonodajalec iz leta 1994 prav iz tega razloga sicer nedvomno res določil, da se člani vodstva in uprave kreditnih institucij izvzamejo iz zajamčenih vlog, vendar se zdi, da se je zakonodajalec iz leta 2014 v novi Direktivi 2014/49 odločil, da ne bo sledil temu cilju. Navedena nova zakonodaja dejansko ne vsebuje niti izvzetja navedenih skupin vlagateljev iz jamstva niti v svojih uvodnih izjavah navedbe potrebe po izpolnjevanju tega cilja. Čeprav je v teh okoliščinah očitno, da Direktive 2014/49 v obravnavanem primeru ni mogoče uporabljati *ratione temporis*, vseeno menim, da je mogoče iz tega, da nova direktiva navedenega cilja ne vsebuje več, sklepati, da v pravnem sistemu Unije niti pred sprejetjem Direktive 2014/49 ni bilo posebej večjih prizadevanj za njegovo izpolnitev.

51. V zvezi s sistematično razlago je treba zakonodajo, ki zadeva sisteme zajamčenih vlog, zdaj razlagati kot enega od temeljnih gradnikov zakonodajnega sistema Unije o bankah in drugih finančnih institucijah.[23] Natančneje, ta je zdaj eden od elementov Evropske bančne unije.[24] Po drugi strani je že Direktiva 94/19 spadala v širši zakonodajni okvir, kar je potrjeno z napotovanji na različne druge direktive, navedene v nekaterih njenih uvodnih izjavah.[25] Pri razlagi pojmov „član uprave“ in „član vodstva“ je torej treba upoštevati pravni sistem, v katerega spadata.[26] To, da nekatere določbe iz navedenega zakonodajnega sistema še niso veljale v času dejanskega stanja iz postopka v glavni stvari, po mojem mnenju ne preprečuje uporabe navedenih določb kot instrumenta za razlago.

52. Menim, da je torej iz analize zakonodaje Unije o kreditnih institucijah razvidno, da je mogoče za navedeni vrsti delovnih mest, ki ju je mogoče izenačiti z delovnima mestoma člana uprave in člana vodstva v smislu Direktive 94/19, šteti, da ju je treba zakonsko urediti. Tako zakonodaja Unije po eni strani vsebuje nekatere določbe v zvezi z upravljalnim organom kreditnih institucij, ki ima lahko svojo pravo in sebi lastno funkcijo upravljanja ali pa funkcijo nadzora in preverjanja. Po drugi strani se navedena zakonodaja nanaša tudi na subjekte, ki sicer niso člani upravljalnih organov kreditne institucije, vendar imajo znotraj nje ključne funkcije pri njenem upravljanju in za svoje delovanje odgovarjajo upravljalnemu organu.

53. Prav v tem smislu je Direktiva 2013/36 določila posebna pravila, ki zadevajo upravljalni organ pa tudi osebe, ki so del njega, opredeljen kot „višje vodstvo“.[27] Navedena direktiva določa na primer ureditev upravljanja, ki velja za upravljalni organ ali višje vodstvo.[28] Ista direktiva poleg tega določa na primer, da morajo pristojni organi pri nameravani pridobitvi kvalificiranega deleža v kreditni instituciji zaradi zagotavljanja preudarnega in skrbnega upravljanja kreditne institucije, v kateri je pridobitev nameravana, oceniti med drugim ugled, znanje, veščine in izkušnje vseh članov upravljalnega organa in vseh članov višjega vodstva, ki bodo zaradi nameravane pridobitve vodili posle zadevne kreditne institucije.[29]

54. Podobno je Evropski bančni organ določil merila in postopke, ki jih morajo kreditne institucije in pristojni organi spoštovati pri oceni primernosti kandidatov za članstvo in dejanskih članov organa vodenja in nadzora kreditne institucije pri svojih funkcijah upravljanja in strateškega nadzora, vendar zadevajo tudi ocenjevanje „nosilcev ključnih funkcij“, kot je opredeljeno v Smernicah Evropskega bančnega organa.

23 — Glej sodbi Sodišča EFTA v zadevah Nadzorni organ EFTA/Islandija (navedena v opombi 22, točka 128) in Aresbank S.A./Landsbankinn hf., Fjármálaeftirlitið in Islandija (E-17/11, točke od 86 do 95).

24 — Glej točko 3 in opombo 5 zgoraj.

25 — Glej na primer peto in šesto uvodno izjavo Direktive 94/19.

26 — V zvezi s tem je treba spomniti, da točka 4 Priloge I k Direktivi 97/9/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 3. marca 1997 o odškodninskih shemah za vlagatelje (UL L 84, str. 22) določa enako izjemo, kot je navedena v točki 7 Priloge I k Direktivi 94/19.

27 — Glej člen 3(1), točka 9, Direktive 2013/36, povzet v točki 10 zgoraj.

28 — Glej na primer komisijo za imenovanja iz člena 88(2) Direktive 2013/36.

29 — Glej člen 23(1)(b) Direktive 2013/36.

55. V tem pravnem okviru in glede na opredelitve iz člena 3(1), točke (7), (8) in (9), Direktive 2013/36, in Smernicah Evropskega bančnega organa menim, da lahko pod pojem „član uprave“ v smislu Direktive 94/19 spadajo člani družbenih organov kreditne institucije, imenovani za opravljanje dejavnosti upravljanja in/ali nadziranja te institucije.[30] Navedena opredelitev pojma „direktor“ („amministratore“) se mi zdi skladna s pojmom člana upravljalnega organa, kot je opredeljen v Direktivi 2013/36 ali v Smernicah Evropskega bančnega organa.

56. Podobno je mogoče po mojem mnenju šteti, da so v opredelitvi pojma „član vodstva“ zajeti člani osebja kreditne institucije, ki sicer niso del upravljalnega organa, vendar imajo bistveno vlogo pri vsakodnevnem upravljanju kreditne institucije, pri čemer lahko pomembno vplivajo na usmeritev navedene institucije in so za svoje naloge neposredno odgovorni upravljalnemu organu. Tudi ta opredelitev pojma „član vodstva“ se mi zdi skladna s pojmom „višje vodstvo“ iz Direktive 2013/36 in s pojmom „nosilci ključnih funkcij“ v smislu Smernic Evropskega bančnega organa.

57. Navedene opredelitve so poleg tega skladne tudi s cilji zakonodajalca iz leta 1994, kot so bili ugotovljeni v točkah 48 in 49 zgoraj.

58. Vendar bo moralo nacionalno sodišče ob upoštevanju vseh okoliščin obravnavanega primera v konkretnem primeru presoditi, ali je za osebo, povezano s kreditno institucijo, mogoče šteti, da spada v eno od obeh navedenih skupin.

59. Potem ko smo opredelili zadevna pojma, lahko na tej podlagi podrobno odgovorimo na posamezna vprašanja, ki jih je postavilo predložitveno sodišče. Navedena vprašanja na eni strani zadevajo objektivni obseg odgovornosti, ki jo je treba priznati uslužbencu kreditne institucije, da bi bil ta opredeljen kot član vodstva v smislu Direktive 94/19, in na drugi strani raven in vsebino navedene odgovornosti ter dejanskih okoliščin, na podlagi katerih je treba ugotoviti tako odgovornost.

60. Kar zadeva objektivni obseg odgovornosti, se predložitveno sodišče sprašuje zlasti, ali mora navedena odgovornost zajemati celotno dejavnost kreditne institucije ali zadostuje, da je uslužbenec odgovoren za eno vejo njene dejavnosti. V drugem primeru se predložitveno sodišče sprašuje, ali je vsebina navedene veje dejavnosti pomembna.

61. Na podlagi opredelitve člana vodstva, sprejete v točki 56 zgoraj, menim, da za to, da bi bila oseba opredeljena kot član vodstva, ni treba, da odgovornost, povezana z njenim delovnim mestom, zajema celotno dejavnost kreditne institucije. Da bi lahko oseba pomembno vplivala na usmeritev kreditne institucije, lahko po mojem mnenju zadostuje, da je taka oseba odgovorna za eno vejo dejavnosti te institucije, ki pa mora biti zelo pomembna v okviru splošnega področja dejavnosti navedene institucije. Očitno je torej, da bo možnost pomembnega vplivanja na usmeritev kreditne institucije odvisna od vrste in pomembnosti veje zadevne dejavnosti. Nacionalno sodišče bo moralo v konkretnem primeru ugotoviti, ali odgovornost, povezana z vejo zadevne dejavnosti, v še nerešeni zadevi pred njim, omogoča, da oseba, ki ima navedeno funkcijo, pomembno vpliva na usmeritev navedene institucije. V zvezi s tem menim, da odgovornost za vodenje, organizacijo, načrtovanje, usklajevanje in nadziranje dejavnosti kreditne institucije v zvezi z mednarodnimi transakcijami in drugimi pomembnimi finančnimi transakcijami navedene institucije, na splošno in brez podrobne analize dejanskih okoliščin v obravnavanem primeru omogoča pomembno vplivanje na usmeritev navedene institucije.

30 — V zvezi s tem je mogoče poudariti tudi, da je v Priporočilu Komisije z dne 14. decembra 2004 o spodbujanju ustreznega sistema prejemkov direktorjev javnih družb (2004/913/ES) (UL L 385, str. 55) izraz „direktor“ („amministratore“) opredeljen kot „kateri koli član upravnega, vodstvenega ali nadzornega organa javne družbe.“ Glej zlasti točko 2.1 navedenega priporočila.

62. Nato se predložitveno sodišče v zvezi z ravnjo in vsebino potrebne odgovornosti, da bi uslužbenec kreditne institucije lahko bil priznan kot član vodstva v smislu Direktive 94/19, sprašuje zlasti, ali mora biti navedeni uslužbenec polno in v celoti odgovoren za dejavnost kreditne institucije ali zadostuje le obstoj možnosti, da – tudi neformalno – vpliva na navedeno dejavnost. Navedeno sodišče se poleg tega sprašuje, ali mora biti oseba, da bi bila opredeljena kot član vodstva, pooblaščena za dajanje ukazov ali sprejemanje odločitev, ki zadevajo druge osebe.

63. V zvezi s tem je iz pojma člana vodstva, kot je bil ugotovljen v prejšnjem členu 56, razvidno, da mora imeti uslužbenec, da bi bil opredeljen kot tak, bistveno funkcijo znotraj kreditne institucije, ki mu omogoča pomembno vplivanje na njeno usmeritev, in mora za svojo dejavnost neposredno odgovarjati upravljalnemu organu. Glede na navedeno opredelitev člana vodstva menim, da za to, da bi bil lahko uslužbenec opredeljen kot tak, sploh ni treba, da je v celoti in popolnoma odgovoren za posamezno področje dejavnosti, niti da je pooblaščen za dajanje navodil ali sprejemanje zavezujočih odločitev. Ni namreč izključeno, da glede na okoliščine posameznega primera pristojnost za vodenje, načrtovanje, usklajevanje ali nadziranje dejavnosti ali pomembnega področja dejavnosti kreditne institucije tistemu, ki ima tako pristojnost, omogoča pomembno vplivanje na to institucijo. Vendar bo moralo nacionalno sodišče na podlagi vseh okoliščin obravnavanega primera v konkretnem primeru presoditi, ali uslužbenec, čeprav ni v celoti odgovoren za posamezno področje dejavnosti in/ali nima pooblastila za dajanje navodil ali sprejemanje zavezujočih odločitev, lahko dejansko pomembno vpliva na usmeritev navedene kreditne institucije.

64. S tem zadnjim premislekom bom lahko odgovoril na zadnje vprašanje predložitvenega sodišča, ki se sprašuje, ali so za to, da bi bil uslužbenec opredeljen kot član vodstva, pomembne samo dolžnosti in pravice v okviru delovnega mesta, ki ga zaseda ta uslužbenec, kot so navedene v opisu njegovega delovnega mesta, ali je glede na vse okoliščine primera pomemben dejanski – tudi neformalen – vpliv, ki ga zadevni uslužbenec izvaja na dejavnost kreditne institucije. Kot izhaja iz prejšnjih premislekov, menim, da mora nacionalno sodišče pri svoji presoji, ali je uslužbenca mogoče opredeliti kot člana vodstva v smislu Direktive 94/19, upoštevati vse okoliščine in vse elemente konkretnega primera. Iz navedenega izhaja, da je opis delovnega mesta in opravljanih nalog vsekakor pomemben element analize, vendar mora nacionalno sodišče vseeno upoštevati dejanski položaj ter pristojnosti in vpliv – tudi neformalne – ki jih zadevna oseba izvaja v kreditni instituciji.

V – **Predlog**

65. Iz zgoraj navedenih razlogov torej Sodišču predlagam, naj na vprašanja za predhodno odločanje, ki jih je postavilo Augstākā tiesa, odgovori:

Seznam iz točke 7 Priloge I k Direktivi 94/19/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 30. maja 1994 o sistemih zajamčenih vlog je izčrpen, tako da področja uporabe izvzetja iz zajamčenih vlog v nacionalnih zakonodajah ni mogoče razširiti na osebe, ki ne glede na poimenovanje njihovega delovnega mesta, funkcionalno ne spadajo pod pojme z navedenega seznama.

Pod pojem „član uprave“ iz točke 7 Priloge I k Direktivi 94/19 spadajo člani organov kreditne institucije, imenovani za opravljanje dejavnosti upravljanja in/ali nadziranja te institucije. Pod pojem „član vodstva“ iz točke 7 Priloge I k Direktivi 94/19 spadajo člani osebja kreditne institucije, ki sicer niso del upravljalnega organa, vendar imajo bistveno vlogo pri vsakodnevnem upravljanju kreditne institucije, pri čemer lahko pomembno vplivajo na usmeritev kreditne institucije in so za to neposredno odgovorni upravljalnemu organu.

Za to, da bi bil lahko uslužbenec opredeljen kot „član vodstva“ v smislu Direktive 94/19, ni strogo nujno, da odgovornost, povezana z njegovim delovnim mestom, zajema dejavnost kreditne institucije v celoti, niti da je v celoti in popolnoma odgovoren za posamezno področje dejavnosti ali pooblaščen za dajanje navodil ali sprejemanje zavezujočih odločitev.

Vendar mora nacionalno sodišče ob upoštevanju vseh upoštevnih okoliščin obravnavanega primera, opisa zadevnega delovnega mesta ter dejanskega položaja in pristojnosti, ki jih uslužbenec dejansko izvaja v kreditni instituciji, v konkretnem primeru preveriti, ali ta dejansko ima možnost, da pomembno vpliva na usmeritev kreditne institucije.